

करुणा vor Kummer gebrochen R. 2, 102, 9. — Vgl. रोग und अरुणा.
— caus. रोजयति (हिंसायाम्) Dhātup. 33, 129. schlagen: ताभ्यां (बा-
हुभ्यां) वतस्पत्ररुजत् Bhāg. P. 10, 67, 23.

— desid. s. रुरुताणि.

— अव abbrechen: अवरुज्य गुल्मान् MBh. 1, 5884. वज्रेणोवावरुणानां
नगानाम् Hariv. 3363. statt अवरुज्यम् MBh. 7, 1345 liest die ed. Bomb.
richtiger अवस्थानम्.

— आ erbrechen, zerbrechen, abbrechen, ausbrechen, zerhauen: दूळ्का
चिदाहुने वसु RV. 4, 31, 2. पुरः 32, 10. 8, 62, 18. 10, 84, 1. वलम् AV. 4,
24, 2. प्रवृद्धमारुज्य महीप्ररोहम् MBh. 1, 7178. 3, 423. 11508. 8, 3002. 7,
1123. 12, 12408 (त्रितेण रुजता ed. Bomb.). आरुणानैकविष्ट Varāh. Brh. S. 19, 20. आरुज्यन्वर्ततायाणि Hariv. 6961. मृङ्गम् R. 5, 98, 25. fg. अरु-
रुजन्दंष्ट्रम् MBh. 5, 4503. पततुपडनखैः — मात्राण्यारुजता zerfleischend
R. 3, 72, 20. स्तनानारुज्य कार्जुर्भारताः पर्यदेवयन् Hariv. 5694. आरुज-
न्त्रिदशान्दित्यः सिन्धुवेगो नगानिव 13279. धर्म एतानारुजति यथा नद्यन्-
कूलान् (sc. वृत्तान्) MBh. 5, 3433. शल्वभ्रातर्यधाराणो 7, 1631. मम प्रा-
णानारुजति (बाणाः) 6, 5629. शोकः प्राणानारुजतीव मे । नदीतीररुहा-
न्वत्तान्वाहिवेगो महानिव || R. Gorā. 2, 66, 62. केशानारुज्य sich die Haare
ausraufend Hariv. 4832. med.: स रुजः काधेनारुजते हुमान् 4297. 4282.
विषाणं गौरिव मदात्स्वयमारुजते ऽऽत्मनः MBh. 2, 2113. — Vgl. आरुज-
ङ्गः, अरोग.

— समा zerbrechen, abbrechen: वृत्तं समारुज्य MBh. 4, 1082.

— उद् med. sich von einem Schlage erholen (wenn die Lesung rich-
tig ist): यं वै सुकृतं घृति न स पुनरुजुक्ते Shadv. Br. 3, 1. = उत्तिष्ठेत्
Comm. — Vgl. कूलमुद्ग.

— समुप oder समुपा einhauen auf, hart bedrängen: देवो मखं (als be-
lebtes Wesen gedacht) समुपारुजत् Hariv. 12221.

— परि rings aufbrechen AV. 16, 1, 2.

— प्र zerbrechen: पुरः RV. 1, 51, 5. वृक्षो 102, 4. 5, 2, 10. आरुज्यप्र-
जन्मज्जान्विघ्नविघ्नविघ्नविघ्नपन् MBh. 7, 1123. वनस्पतीन् Bhāg. P. 8, 2, 19.
— Vgl. प्रजुज.

— वि zerbrechen, zerschmettern, zerreißen: वि वृत्रस्य समया पाण्या-
रुजः RV. 1, 56, 6. 3, 30, 16. वि रुजं वीडुर्कः 4, 3, 14. 6, 22, 6. रुजदंरुणो
वि वलस्य सानुम् 39, 2. वि वृत्रं पर्वशा रुजन् 8, 6, 13. पर्वति गिरिम् 53,
5. 10, 87, 25. 152, 3. वलम् Ait. Br. 6, 24. AV. 9, 8, 13. पर्वणि 18. ओषाणि
Cat. Br. 4, 5, 3. आण्डम् 11, 1, 2. Kāṭy. Çr. 22, 3, 22. तस्य शक्तिं स-
रुसा विरुज्य MBh. 8, 4223. धर्मारण्यं विरुजति गजः Çāk. 32, v. 1. विरु-
जन्हुमान् Varāh. Brh. S. 32, 9. विरुणा Bhāṭṭ. 5, 25. 12, 75.

— सम् zerbrechen: स वृत्रे दासं वृत्रहारुजम् RV. 10, 49, 6. अश्वमंरु-
जणीमास्य zerschmettert Rāgā-Tar. 4, 478.

2. रुज् (= 1. रुज्) 1) adj. zerbrechend, zerschmetternd: परवीर° MBh.
5, 2993. — 2) f. Schmerz, Krankheit AK. 2, 6, 2. 3, 4, 1. 10. 36, 199. H.
462. Halāj. 2, 445. ब्राह्मणस्य रुजः कृत्वा M. 11, 67. घोरा रुजस्तीव्राः
Hariv. 10836. fg. Suçr. 1, 58, 15. 70, 1. 163, 4. 2, 2, 1. 5, 1. Kathās. 27, 186.
Bhāg. P. 1, 14, 44. Varāh. Brh. S. 71, 3. 81, 30. रुग्भ्य 24, 36. 43, 9. 53,
60. Ragh. 19, 52. रुजमादधाति विपुलाम् Çrut. (Br.) 5. शात्यै रुजाम् Spr.
773. यदीमामपनेष्यति । रुजम् Kathās. 29, 164. नृणां पुरुषां रुज आशु
कृत्ति Bhāg. P. 2, 7, 21. रुजो निदानवित् (भिषक्) 6, 1, 8. मानसी Seelen-

schmerz Vikr. 30. अनिशमपि मकारकेतुर्मनसो रुजमावहन् ad Çāk. 54.
दयुज् Augenschmerzen, Augenkrankheit AK. 3, 4, 5, 29. Varāh. Brh. S.
104, 5. अति° 51, 11. 104, 16. गुह्य° 5, 86. रुहुज् Seelenschmerz Bhāg. P.
4, 6, 47. मनसिज° Liebesschmerz Vikr. 51. उद्दीपितस्मर° Bhāg. P. 2, 7,
33. गण्डस्वेदापनयनरुजा Megh. 27 wohl fehlerhaft für °रुजा aus Verlan-
gen, in Folge des eifrigen Bemühens. — Vgl. अ°, प्रकृणी°, नी°, नेत्र°,
पार्श्व°, मूला°, मानस°, मुख°, शिरो°.

1. रुज (von 1. रुज्) 1) adj. zerbrechend in वर्लरुज. — 2) f. आ Vop. 26,
192. a) Bruch (भङ्ग) Trik. 3, 3, 87. H. an. 2, 74. Med. 6. 14. — b) Schmerz
AK. 2, 6, 2. Trik. H. 462. 60. H. an. Med. Halāj. 2, 445. निपातात्तव
शस्त्राणां शरीरे यामवहुजा MBh. 8, 1609. रुजाः R. 3, 43, 27. रुजाश्च घो-
राः 63, 19. ललाटे च रुजा जले 29, 15. शिरसः MBh. 3, 16816. Suçr. 1, 3,
20. 121, 10. 2, 346, 8. 439, 17. रुदयप्रमाथिनी Mālav. 37. निरगादरिव-
र्गस्य रुदयात् रुजास्वरः Kathās. 18, 83. am Ende eines adj. comp.: उग्र°
Suçr. 2, 4, 18. मन्दरुजा 308, 19. — c) = कुष्ठ Costus speciosus oder ara-
bicus Rāgān. im ÇKDr. — Vgl. अरुज, नीरुज, मूलाज, शिरोरुजा, सरुज.

2. रुजं m. von unbekannter Bedeutung in der Stelle: रुजश्च मा वेनश्च
मा कसिष्ठाम् AV. 16, 3, 2.

रुजस्कर (रुजम्, acc. pl. von 2. रुज् + 1. कर) adj. Schmerzen bereitend
MBh. 3, 14144.

1. रुजा Bruch; Schmerz s. u. 1. रुज.

2. रुजा f. in der Anrede an den Pfeil (रुषु) VS. 10, 8.

3. रुजा f. Schafmutter H. 1277.

रुजाकर (1. रुजा + 1. कर) 1) adj. (f. रुजा) Schmerzen bereitend Spr. 4863.

— 2) m. Krankheit H. 312. — 3) n. die Frucht der Averrhoa Caram-
bola Lin. Çabdaṭ. im ÇKDr.

रुजापह (1. रुजा + अ°) adj. Schmerzen vertreibend Suçr. 1, 163, 8.

रुजावत् (von 1. रुजा) adj. schmerzhaft Suçr. 2, 5, 16. 308, 11.

रुजाविन् (wie oben) ved. adj. P. 5, 2, 122, Vārt. 1. wohl schmerzhaft.

रुजामह m. ein best. Fruchtbaum, = धन्वन Rāgān. im ÇKDr.

रुद् रोठते (प्रतिधाते, दीप्तौ) Dhātup. 18, 7. रोठयति (रोषे) v. l. für रुष्
32, 131. (भाषार्थ, भासार्थ) 33, 110.

रुद् रोठति (उपधाते) Dhātup. 9, 51. रोठते (प्रतिधाते) 18, 9, v. l. quālen,
peinigen: रोठमानस्य वैदेही मांसार्थे वायसस्य R. 5, 66, 30; vgl. काकि-
नालोड्यमानां ताम् 2, 103, 39 (काकिनारोड्यमानां ताम् 96, 40 SchL.).

रुणास्करा f. eine Kuh, die sich leicht melken lässt, Çabdaṭ. im ÇKDr.

रुणा f. N. pr. eines in die Sarasvati sich ergießenden Flusses
MBh. 3, 7022.

रुण्ड्, रुण्डति (स्तेये) Dhātup. 9, 41.

रुण्ड्, रुण्डति (गौतौ) Dhātup. 9, 61. (आलस्ये, प्रतिधाते, खोटे) 58, v. l.
(स्तेये) 41, v. l.

रुण्ड्, रुण्डति (स्तेये) Dhātup. 9, 41, v. l.

रुण्ड adj. verstümmelt; m. ein verstümmelter Mensch, ein blosser
Rumpf (कवन्ध) H. 563. Hār. 137 (neutr.). Halāj. 3, 8. पृष्ठः स रुण्डः पु-
रुषो ऽभ्यधात् । निकृत्तकृत्स्नरूपो नद्यो क्षितौ ऽस्मि शत्रुभिः || Kathās.
63, 11. तद्वर्षा तेन रुण्डेन रेमे 15. 41. तां सरुण्डाम् 40. तां पृष्ठावरुण्ड-
काम् 32. वेष्टद्वैरवभूरि रुण्डनिकरैः Uttarar. 93, 12 (121, 6).

रुण्डिका f. 1) Schlachtfeld. — 2) Liebesbotin. — 3) Thüschwelle Med.